

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Валентина Мовчан, Тетяна Кучай

**Методичні рекомендації
до написання кваліфікаційних робіт
для студентів напрямку підготовки
6.010101 «Дошкільна освіта»,
6.010102 «Початкова освіта»**

Черкаси 2016

УДК 372(075.8)
ББК 74.1я73-1+74.2я73-1
М 74

Рецензенти:

Біда О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Ніколаєску І. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та професійного розвитку педагогів Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

*Рекомендовано до друку вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол №5 від 5 квітня 2016 року)*

М 74 Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта» / уклад: В. І. Мовчан, Т. П. Кучай. – Черкаси, 2016. – 44 с.

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта», мають на меті допомогти в підготовці до написання кваліфікаційних робіт. У методичних рекомендаціях до написання кваліфікаційних робіт для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта» наведено основні правила підготовки, оформлення і публічного захисту дипломних робіт, розкрито деякі аспекти організації наукових досліджень, подано формулювання основних наукових понять та дидактичні матеріали для написання кваліфікаційних робіт.

УДК 372(075.8)
ББК 74.1я73-1+74.2я73-1

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Призначення наукового керівника	6
3. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи	7
4. Основні вимоги до кваліфікаційної роботи.....	9
5. Правила оформлення кваліфікаційної роботи	14
6. Підготовка презентації кваліфікаційної роботи.....	23
7. Написання та підготовка до захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.....	24
8. Захист кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії.....	28
9. Список використаних джерел	29
10. Додатки	31

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації розроблено відповідно до законодавчої бази освіти: законах України «Про освіту» (2014), «Про вищу освіту» (1991), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1992).

Методичні рекомендації спрямовані на забезпечення організації підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр». Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС [3]. За напрями підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта», в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького та визначають основні етапи й вимоги щодо підготовки кваліфікаційних робіт.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [Там само].

Написання та захист кваліфікаційної роботи є заключним етапом навчання студентів першого освітнього рівня вищої освіти.

Кваліфікаційна робота, призначена для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь та знань розв'язувати типові завдання діяльності, які, в основному, віднесені в освітньо-кваліфікаційних характеристиках до організаційної, управлінської і виконавчої (технологічної, операторської) робочих функцій [2].

Кваліфікаційна робота передбачає наукову діяльність студента. Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження [4].

Метою кваліфікаційної роботи за освітнім ступенем «Бакалавр» за напрями підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта» є застосування набутих компетентностей для вирішення актуальних педагогічних проблем організації навчального процесу в дошкільному закладі освіти / початковій школі:

- систематизація, закріплення, розширення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок в межах обраного напрямку педагогічного дослідження;
- використання сучасних методів наукових досліджень;
- виявлення шляхів вирішення проблеми, що має теоретичне й практичне значення в межах обраної теми кваліфікаційної роботи;
- формулювання висновків дослідницької роботи, які мали б практичне значення.

Кваліфікаційна робота виконується на основі глибокого вивчення психологічної та педагогічної науково-практичної літератури з тематики дослідження.

Категорично не допускається плагіат, тобто «привласнення чужого авторства, а також використання у своїх працях чужого твору без покликань на автора» [12, с. 540]. В разі виявлення науковим керівником, рецензентом або будь-якою іншою особою плагіату, така робота не допускається до захисту у Екзаменаційній комісії (надалі – ЕК).

Робота має містити сучасні ідеї, узагальнення та висновки, спрямовані на вирішення завдань кваліфікаційної роботи.

Бажано при написанні кваліфікаційної роботи застосувати порівняльний метод дослідження з метою використання зарубіжного досвіду вирішення аналогічних педагогічних проблем.

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які успішно виконали навчальний план з навчальних дисциплін.

Підготовка і захист кваліфікаційної роботи відбувається в декілька етапів:

1. Вибір теми роботи та її затвердження;
2. Призначення наукового керівника;
3. Визначення змісту, мети та завдань, які мають бути вирішені;
4. Написання та оформлення кваліфікаційної роботи;
5. Опрацювання кваліфікаційної роботи науковим керівником та складання ним відгуку;
6. Рецензування кваліфікаційної роботи;
7. Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі «Дошкільної і початкової освіти»;
8. Захист кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією.

2. ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Рішення щодо призначення наукових керівників студентам, які мають працювати над кваліфікаційною роботою за напрямками підготовки «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» приймається завідувачем кафедри «Дошкільної і початкової освіти» та (або) пропозицією можливого наукового керівника з врахуванням запланованої кількості кваліфікаційних робіт у даного викладача на відповідний навчальний рік. Студент має право внести свої побажання щодо кандидатури наукового керівника інформуючи про це або безпосередньо завідувача кафедри або лаборанта кафедри.

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт можуть бути викладачі кафедри «Дошкільної і початкової освіти», які мають науковий ступінь доктора наук або кандидата наук (доктора філософії), у яких керівництво кваліфікаційними роботами передбачено навчальним навантаженням.

Студент отримує інформацію про призначеного йому наукового керівника на кафедрі «Дошкільної і початкової освіти».

Науковий керівник надає допомогу студентам на всіх етапах підготовки кваліфікаційної роботи: допомагає у виборі та (або) формулюванні теми, визначенні мети та завдань, які мають бути вирішені; розробці структури; дає рекомендації з підбору необхідної психолого-педагогічної літератури й методичних розробок; контролює хід виконання кваліфікаційної роботи; готує відгук на кваліфікаційну роботу.

У випадку, коли студент ухиляється від співпраці з науковим керівником, останній має надати письмовий відгук на кваліфікаційну роботу з вказівкою на, що робота виконана студентом без консультацій з науковим керівником або без врахування порад і зауважень наукового керівника.

3. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вибір теми кваліфікаційної роботи та її затвердження є першим етапом підготовки дипломної роботи.

Тема кваліфікаційної роботи має відповідати конкретній педагогічній проблемі. При цьому, назва теми має відповідати загальному стану розвитку педагогічної науки та практики, мати теоретичне й практичне значення.

Перелік тем кваліфікаційних робіт, пропонуються викладачами кафедри та затверджується на засіданні кафедри «Дошкільної і початкової освіти» на початку нового навчального року.

Обґрунтованість вибору теми кваліфікаційної роботи та її актуальність мають бути аргументовані в роботі.

Вибір теми здійснюється за результатами особистої співбесіди студента з призначеним йому науковим керівником і врахуванням тем кваліфікаційних робіт, що запропоновані безпосередньо його науковим керівником.

При виборі теми кваліфікаційної роботи враховується рівень знань і навичок студента, його схильність до опрацювання певної педагогічної тематики та інші особисті й професійні якості студента.

За погодженням з науковим керівником студентом може бути обрана тема кваліфікаційної роботи, що не пропонувалася та відсутня у затвердженому кафедрою «Дошкільної і початкової освіти» переліку тем кваліфікаційних робіт. Студент обов'язково має аргументувати та обґрунтувати необхідність вибору теми роботи, що відсутня у затвердженому кафедрою переліку тем кваліфікаційних робіт.

Студент не може обрати тему, що вже обрана іншим студентом цієї ж форми навчання (денна або заочна) для її підготування у цьому ж навчальному році.

З метою затвердження обраної теми роботи студентом подається письмова заява на ім'я завідувача кафедри про вибір та затвердження відповідної теми (*Додаток А*).

У разі, коли в заяві вказується на тему, яка відсутня в переліку тем кваліфікаційних робіт, що затверджені кафедрою

дошкільної і початкової освіти на відповідний навчальний рік, на поданій заяві має бути письмова відмітка наукового керівника «Погоджую».

Подана студентом заява розглядається завідувачем кафедри. У випадку відсутності перешкод для затвердження теми, завідувач здійснює відповідну позначку про затвердження теми «Затверджую» на поданій заяві.

Подані студентами заяви та інформація про обрані й затвердженні теми кваліфікаційних робіт зберігаються на кафедрі дошкільної освіти і початкової освіти до завершення відповідного навчального року.

У випадку, якщо тема кваліфікаційної роботи з тих чи інших причин не може бути затверджена, завідувач кафедри усно або письмово формулює свої пропозиції і зауваження та повертає заяву студентові без затвердження обраної ним теми. В такому випадку, студент має здійснити повторний вибір теми у порядку, визначеному цим розділом Методичних рекомендацій.

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота виконується українською мовою.

За обсягом кваліфікаційна робота має складати 45-50 сторінок друкованого тексту (без врахування таблиць, ілюстрацій, що займають цілий аркуш; списку використаних джерел та додатків). Обсяг кваліфікаційної роботи може відхилитися в межах $\pm 10\%$.

Кваліфікаційна робота виконується на підставі вивчення і аналізу науково-практичної психологічної та педагогічної літератури як вітчизняних так і зарубіжних авторів.

Зміст кваліфікаційної роботи має відповідати таким вимогам:

- висвітлювати сучасні досягнення педагогічної науки;
- включати реферативний або аналітичний огляд педагогічних наукових концепцій та теорій;
- містити конкретні рекомендації і пропозиції щодо методів вирішення педагогічної проблеми, що визначена у кваліфікаційній роботі;
- містити власні висновки студента, зроблені на основі вивчених матеріалів та проведеного теоретичного й експериментального дослідження.

Зміст роботи визначається її темою, сутністю конкретної педагогічної проблеми на вирішення якої спрямована кваліфікаційна робота та запропонованими методами вирішення цієї проблеми.

З метою досягнення мети кваліфікаційної роботи, студентом, за допомогою наукового керівника, розробляються завдання, що мають бути виконанні при проведенні дослідження.

Ці завдання повинні бути пов'язані з вирішенням проміжних проблем в межах теми кваліфікаційної роботи.

Визначення студентом і затвердження науковим керівником завдань кваліфікаційної роботи, мають бути визначені до початку проведення дослідження та написання кваліфікаційної роботи.

Студент має розуміти мету виконання цих завдань, в якості якої може бути визначено вирішення згаданих проміжних проблем.

Структура кваліфікаційної роботи має містити:

- титульний аркуш;
- перелік умовних позначень (за необхідності)
- вступну частину;
- основну частину;
- експериментальну частину;
- резолютивну частину (висновки).
- список використаних джерел.
- додатки

Структурні частини роботи, зокрема, основна частина й експериментальна частина можуть мати внутрішній поділ на розділи, підрозділи, підпункти тощо.

У вступній частині обґрунтовується актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи з вказівкою на мету й завдання роботи.

Актуальність теми дослідження – це ступінь її важливості в конкретний період часу для вирішення визначеної наукової-практичної проблеми чи проблем.

Визначається об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження – як категорія наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та частина, яка є предметом дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які визначають проблемну ситуацію і вибрані для дослідження.

Предмет дослідження знаходиться у межах об'єкту (спосіб бачення об'єкту з позиції науки [6, с. 53]. Що в об'єкті отримує наукове пояснення [9, с.75].

Вчені В. Шейко, Н. Кушнарєнко зазначають, що «об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в конкретній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт [7, с.121]».

Об'єкт і предмет дослідження мають міститися в назві кваліфікаційної роботи.

Предмет дослідження є вужчим поняттям, ніж його об'єкт. Він є частиною, стороною, елементом об'єкту. Наприклад, об'єктом дослідження може бути процес навчання в цілому, а предметом – лише методи навчання (частина процесу). Поняття «об'єкт» і «предмет» відносні. У ролі об'єкта, можуть виступати методи навчання взагалі, а предмета лише одна група цих методів. З огляду на це студент має визначити, що є об'єктом і предметом кваліфікаційної роботи. При цьому об'єкт повинен бути означений не дуже широко, а так, щоб це був безпосередньо наступний за самим предметом дослідження процес [6, с.53].

Мета дослідження – це те, що необхідно отримати внаслідок проведення дослідження.

Завдання дослідження – це ті дослідницькі дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої в роботі мети.

У впорядкуванні категорійного апарату кваліфікаційної роботи, слід пам'ятати, що до теоретичних методів дослідження належать: індукція, дедукція, аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, класифікація, моделювання, абстрагування. Емпіричні методи забезпечують накопичення, фіксацію та узагальнення експериментального матеріалу (ці методи використовують у процесі дослідження з педагогіки). Провідними серед емпіричних методів є педагогічне спостереження, бесіди, тестування, анкетування, інтерв'ю, метод експертної оцінки [11, с. 20].

В цій же частині роботи в окремому абзаці слід стисло й чітко вказати на вирішення якої науково-практичної проблеми спрямована робота.

Орієнтовний обсяг даної структурної частини роботи має складати не менше 3-5 сторінок.

Наступною окремою частинною кваліфікаційної роботи є основна частина. В цій частині роботи здійснюється реферативний огляд використаних джерел, що являє собою стисле та описове подання основного змісту джерел, які стосуються тематики кваліфікаційної роботи.

При цьому, студент має творчо узагальнювати й систематизувати інформацію з джерел, що подається ним в огляді, без вказівки на власну позицію та водночас без перетворення цієї частини роботи в просте цитування тексту наукових джерел.

Головне завдання, що має бути виконано студентом при написанні цього розділу – забезпечення широкої джерельної бази дослідження з метою повноти наукового аналізу конкретної проблеми як об'єкта дослідження.

За можливості має бути здійснено послідовний опис джерел за такими критеріями як схожість наукової думки авторів, протилежність наукової думки авторів (філософія, педагогіка, психологія). А також аналіз державних нормативних документів, що визначають зміст освіти.

Інформація наведена в основній частині має бути подана максимально об'єктивно, повно та всебічно.

Орієнтовний обсяг даної структурної частини роботи має складати не менше 20-25 сторінок.

Експериментальна (аналітична частина) є основною за своїм науково-практичним значенням частиною кваліфікаційної роботи.

В цій частині кваліфікаційної роботи має бути всебічно проаналізована педагогічна проблема, що досліджується, та запропоновані шляхи та (або) способи її вирішення. Матеріал, що викладається, має бути достатньо аргументованим.

У кваліфікаційній роботі слід уникати як надмірного цитування, так і використання непідтверджених відповідними покликаннями на використані джерела думок, ідей, висловлювань. Необхідним є формулювання власних тез, ідей та думок, які слід логічно й повно аргументувати, підкріплювати прикладами із вітчизняної та (або) зарубіжної педагогічної практики.

Тобто, саме в цій частині роботи студент має зіставити різні наукові, науково-практичні методи й способи пізнання та запропонувати варіант (варіанти) вирішення актуальної науково-практичної педагогічної проблеми, що визначена у вступній частині роботи.

Орієнтовний обсяг даної структурної частини роботи має складати не менше 20-25 сторінок.

В резолютивній частині (висновках) студент має підвести підсумки виконаної роботи шляхом викладення основних результатів дослідження.

Висновки, мають бути подані лаконічно у вигляді тез, аргументів підтвердження виконання завдань, що були поставлені автором роботи.

В цій частині роботи слід уникати повторного чи первинного опису проблематики, аргументів тощо.

Для доступності подання та сприйняття висновків останні мають бути пронумеровані, їх загальна кількість повинна відповідати кількості поставлених завдань.

У разі коли в експериментальній частині студент обґрунтовує достовірність результатів дослідження про доцільність удосконалення педагогічного процесу тими чи іншими методами та (або) педагогічними технологіями, у висновках потрібно наголосити на рекомендаціях щодо їх використання у навчально-виховному процесі (дошкільного навчального закладу, початкової школи).

Орієнтовний обсяг висновків має складати не менше 3–5 сторінок.

Список використаних джерел має містити не менше 30–40 наукових джерел (монографії, наукові статті, тези, методичні рекомендації тощо), що були використані студентом при підготовці кваліфікаційної роботи.

5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота має бути виконана і оформлена з додержанням усіх вимог, що ставляться до наукових робіт, які підлягають опублікуванню.

Робота має бути написана українською мовою, науковим стилем з дотриманням усталених термінів та словосполучень. Не допускається застосування спрощеного або публіцистичного стилю чи надто складних мовних конструкцій, відступів від загальноприйнятої термінології та лексики. «Мова наукового тексту має бути доступна, позбавлена словесних прикрас. Адже основними ознаками наукового тексту виступають: чітка, логічна структура, об'єктивність викладу, термінологічність, зв'язність, цілісність, спонукальна насиченість, комунікативність тощо [13, с. 68].

В цілому кваліфікаційна робота студента має бути завершеною самостійною науковою працею і за змістом відповідати напряму підготовки.

Текст роботи має бути надрукований комп'ютерним способом (шрифт Times New Roman, розмір 14 з полуторним міжрядковим інтервалом, абзацний відступ – 15 мм) на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Сторінки обмежуються полями: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм.

Титульна сторінка кваліфікаційної роботи оформлюється відповідно до наведеного зразка (*Додаток Б*). На ній вказується посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника й рецензента.

Підпис завідувача кафедри про допущення роботи до захисту у Екзаменаційній комісії проставляється після складення позитивного відгуку науковим керівником, позитивної рецензії та позитивного завершення попереднього захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі.

Структурні частини роботи: вступна частина, описова частина, експериментальна частина, резолютивна частина (висновки), список використаних джерел необхідно починати з

нової сторінки. Назви цих частин друкуються великими літерами (ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) з вирівнюванням по центру аркуша. Заголовки підрозділів розпочинаються безпосередньо після закінчення попереднього підрозділу (розділу), друкуються малими літерами (крім першої) з абзацного відступу 15 мм. В кінці заголовків крапки не ставляться.

У заголовках не допускається переносу слів. Відстань між заголовком та текстом має бути 2 інтервали.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, підпунктів, таблиць, формул, рисунків подається арабськими цифрами без знака «№».

Всі сторінки роботи нумеруються за загальним правилом: першою сторінкою вважається титульний аркуш, на якому номер сторінки не проставляється. Наступна сторінка нумерується цифрою «2», «3» тощо. Сторінки нумеруються арабськими цифрами у правому верхньому куті.

У кваліфікаційній роботі обов'язково необхідно подавати покликання на використані джерела. Такі покликання дають змогу перевірити достовірність відомостей про цитування наукових джерел. Номер джерела зазначається у квадратних дужках (крямри) – [].

Текст цитати обов'язково береться в лапки (« »). Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Застосування так званих «розлапкованих» цитат, коли думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як плагіат [10, с.55].

Загальні вимоги до цитування такі:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;
- б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск

слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;
- д) якщо необхідно виявити ставлення автора кваліфікаційної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання [1].

Цитати із не україномовних джерел перекладаються українською мовою.

При написанні кваліфікаційної роботи, з метою відображення сучасного стану досліджуваної проблеми, бажано, використовувати джерела за останні 2-5 роки.

Окрім номера джерела через кому з маленької літери «с.» (з крапкою) потрібно вказати номер сторінки джерела, на яке подано покликання в кваліфікаційній роботі. Наприклад: [2, с. 142], [5, с. 25-26].

Коли в тексті кваліфікаційної роботи на одній сторінці повторюється покликання на одне й теж джерело, тоді у квадратних дужках пишуть «Там само» і зазначають сторінки, що відрізняють нове покликання від попереднього. Наприклад, перше покликання – [5, с. 43], друге покликання – [Там само, с. 50].

Якщо в тексті кваліфікаційної роботи вказуються автори наукових праць, що були проаналізовані студентом, то обов'язково у квадратних дужках подається порядковий номер праці або джерела в списку використаних джерел. Такі покликання додають впевненості в самостійності наукового дослідження. Наприклад,.... теоретико-методологічну основу дослідження проблем сучасної філософії освіти становлять праці

В. Андрущенко [5], І. Бега [10], Л. Губерського [30], І. Зязюна [35], В. Кременя [46] та ін.

Якщо в тесті кваліфікаційної роботи використовується ініціалізація з двома літерами (О. А. Біда, А. І. Кузьмінський, І. О. Пальшкова), то її слід зберігати у всьому тексті дослідження, що стосується й одинарної ініціалізації (О. Біда, А. Кузьмінський, І. Пальшкова). Для того, щоб запобігти розриванню літери або літер ініціалізації й прізвища, необхідно застосовувати нерозривний символ (одночасне натиснення клавіш клавіатури комп'ютера Ctrl + Shift + пробіл). Варто звернути увагу, що прізвища авторів вказуються за абеткою.

Список використаних джерел обов'язково нумерується наскрізною нумерацією. При описі цих джерел необхідно дотримуватися існуючих правил бібліографії (Додаток Г), наприклад:

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка у запитаннях і відповідях: Навч. посіб./ А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання, 2006. – 311 с.

2. Мовчан В. І. Народне декоративно-учиткове мистецтво в системі підготовки майбутніх учителів початкових класів до проектно-художньої діяльності учнів / В. І. Мовчан // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія : збірник наукових праць. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. – Вип. 18–20. С. 325-332.

Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної роботи та розміщуються у порядку появи покликань на них в тексті роботи «Додаток А», «Додаток Б» тощо.

До додатків доцільно включати допоміжних матеріал (методику проведення занять (уроків), інструкції, розрахунки, акти впроваджень, ілюстрації тощо). Додатки не включаються до загального обсягу роботи.

Кваліфікаційна робота подається на кафедру виключно у зшитому вигляді (оформляється в тверду палітурку).

На останній сторінці кваліфікаційної роботи (остання сторінка додатків) ставиться підпис і прізвище автора та дата, що відповідає даті подачі кваліфікаційної роботи на кафедру.

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, фотографії, малюнки) і таблиці подають у роботі безпосередньо після тексту, де вони

вперше згадані, або на наступній сторінці. Таблицю, ілюстрацію розміри яких більше формату А4, розміщують після згадування в тексті або у додатках. Ілюстрації позначають словом **Рис.** і нумерують послідовно у межах розділу (номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера у межах розділу). Наприклад, **Рис. 2.5.** (п'ятий рисунок другого розділу).

Кожний рисунок обов'язково підписують. Підпис розміщують під зображенням симетрично до тексту. Наприклад:

ЕГ до експерименту

ЕГ після експерименту

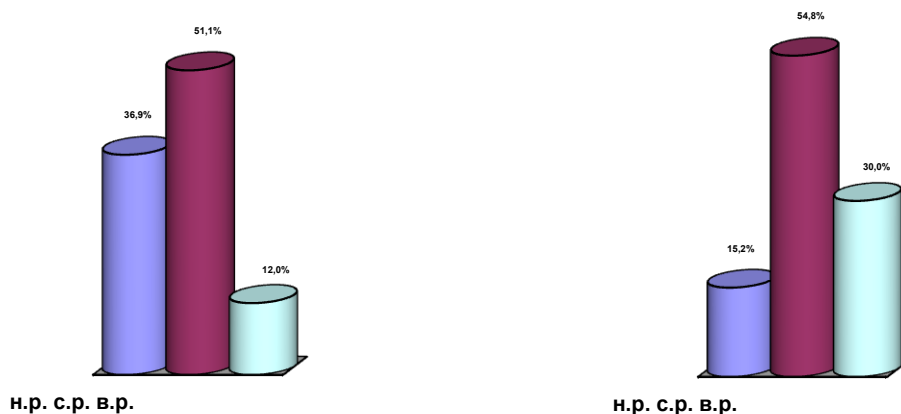

Рис. 2.5. Діаграми рівнів сформованості мотиваційного компонента в учнів початкових класів ЕГ до й після формувального експерименту

Подані в кваліфікаційній роботі таблиці повинні мати назву, яку розміщують зверху і друкують симетрично до тексту. Таблиці нумерують послідовно у межах розділу (за винятком таблиць, поданих у додатках). Наприклад, Таблиця 2.1 (перша таблиця у другому розділі). Назву таблиці розміщують безпосередньо зверху над таблицею і друкують симетрично до тексту, слово «Таблиця 1.2» розміщують праворуч. Наприклад:

Таблиця 1.2

**Рейтинг впливу навчальних предметів
на загальний розвиток молодших школярів**

Навчальні предмети	Ранг

На всі таблиці в тексті кваліфікаційної роботи мають бути покликання, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад, табл. 1.3. У повторних покликаннях використовують стандартні скорочення – «див. табл. 1.3».

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2» [1].

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на окремих сторінках, розміщуючи їх у порядку появи покликань у тексті. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь [Там само], наприклад:

Додаток А
Картка спостережень
за організацією проектно-художньої діяльності
учнів початкових класів під час педагогічної практики

Наукова робота також вимагає оперування вміння добирати епітети до термінів, як-от: аналіз теми, завдання, мета, питання, проблема, тощо:

Аналіз теми, проблеми є науковий, конкретний, об’єктивний, вичерпний, детальний, порівняльний, ретельний, глибокий.

Завдання – першочергове, кінцеве, поставлене, вузлове, конкретне, визначене.

Мета – важлива, головна, наукова, практична, реальна, поставлена, вказана.

Питання – актуальне, принципове, теоретичне, практичне, загальне, конкретне, важливе, спірне, правомірне, пріоритетне.

Проблема – наукова, фундаментальна, важлива, ключова, провідна, актуальна, гостра, часткова, глобальна [13, с.70].

Таблиця 1

Мовні кліше, що послуговуються для написання вступної частини кваліфікаційної роботи [8, с. 12].

Сегменти (процедури)	Мовні кліше
Проголошення майбутньої теми	Актуальний, важливий, головний, складний, соціальне замовлення.
Позначення дослідницького простору і сфери безпосередніх інтересів автора	Не досліджено, недостатньо вивчено, малодосліджене питання, не відображено в літературі, не розкрито, необхідне переосмислення, слід акцентувати.
Демонстрація автором власної поінформованості	Вивчення проблеми показує, теоретичний аналіз свідчить, різними аспектами проблеми займалися.
Доказ вагомості наукової ідеї	Потрібно розглянути, розкрити, варто звернутися, наголосити, виокремити, звернути увагу, виділити, проблема на часі, потребує розв'язання.
Психологічна вмотивованість	Як відомо, це уможлиблює, дає змогу, переконливо доводить, як уже було зазначено.
Встановлення контакту між адресантом та адресатом	Звернемося, зіставимо, виділимо, міркуємо, спостерігаємо, узальнимо тощо

Таблиця 2

Дієслова, які можна використовувати для формулювання завдань

Дослідити ...	Порівняти ...	Визначити взаємозв'язки ...
Проаналізувати...	Зіставити...	Дати власне тлумачення, трактування...
Визначити...	Оцінити...	Експериментально перевірити
Розглянути...	Розробити...	Подати пропозиції...
З'ясувати	Виокремити	Реалізувати
Обґрунтувати	Вдосконалити...	Створити...
Узагальнити...		

Кількість поставлених завдань має бути від 4 до 6 [9, с. 75].

Слова й словосполучення, що можуть послугуватися при написанні кваліфікаційної роботи:

ВСТУП: вибір теми зумовлено; багато наукових праць у цьому дослідженні; на сучасному етапі розвитку; виникає питання; сьогодні особливо актуальною є проблема; першочергове завдання; проблема є актуальною; невідкладне завдання; з погляду; дає змогу сказати; водночас; останнім часом; зазначено вище; донедавна; відтепер; низка праць; переважно; здебільшого; відповідно до досліджень; зважаючи на те, що; з огляду на те, що; до сьогодні; фіксуємо; цьому питанню приділяється велика увага; значний внесок у дослідження питання зробили; порушене питання; цьому питанню приділяється велика увага; підґрунтя такого аналізу становлять дослідження тощо.

ОСНОВНА ЧАСТИНА: дібрати приклади; обсяг зібраного матеріалу; як свідчить аналіз; через те що; цілеспрямоване дослідження; заслуговує уваги; учені акцентують увагу; у повному обсязі; тлумачення терміна; у результаті роботи; натрапляємо; унеможлиблює; беручи за приклад; оскільки розглядає основні питання; варто виокремити різні підходи; підґрунтя такого аналізу становлять дослідження; фіксують ситуацію; результати збігаються; трапляються помилки; думка вченого; погляд науковця; автор аналізує; зважаючи на те, що; на відміну від; відповідно до; зважаючи на те, що; тому, що; з огляду на те, що; внаслідок того, що; у результаті; згідно з; у зв'язку з; поряд з; більшою мірою; для цього є чимало підстав; відомо що; виконання роботи; слухна думка; заслуговує уваги; маємо на увазі; такий підхід, за аналогією; мають однакове значення (рівнозначні); реалізовані можливості; не рівнозначні; насамперед; потім; тепер; зупинимось на...; розглянемо; перейдемо до...; через те що...; тому що...; заважаючи на це; з огляду на це; завдяки тому...; у зв'язку з цим; унаслідок цього; в результаті; на цій підставі; за цих умов; доводимо; мотивуємо; вважаємо; охарактеризуємо; знаходимо у працях....; проблема у центрі наукових пошуків; недолік; огріх; неточність тощо

ВИСНОВКИ у дослідженні розглянуто; повідомлено; подано; потрактовано; продемонстровано; розроблено низку критеріїв;

вказано пріоритетні напрями діяльності; у роботі зазначено; з'ясовано; варто вказати; цікаво констатувати; це дає змогу зробити висновок; результати можна використовувати; вказано пріоритетні напрями діяльності; розроблено низку критеріїв; наведені показники; сформульовано визначення; результат; підсумуємо; дає можливість визначити; застосовувати; результати впроваджені тощо.

Слід зауважити, коли подається перелік явищ, фактів, предметів, гіпотез, який є неповним та його можна продовжити, то використовується слово «тощо»; коли йдеться про перелік осіб, які займалися конкретним питанням, то слід використовувати «та ін.», але в жодному разі не навпаки [10, с. 56].

Не прийнято використовувати в наукових творах неозначено-кількісні числівники (багато, мало, чимало, кільканадцять), а також збірні (тросє, обидва, обоє) [13, с. 69].

6. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Презентація – інформаційний чи рекламний інструмент, що дозволяє повідомити потрібну інформацію про об'єкт презентації в зручній для одержувача формі.

Мультимедійна презентація – набір слайдів і спецефектів (слайд-шоу), текстовий зміст презентації, нотатки доповідача, а також роздатковий матеріал для аудиторії, що зберігаються в одному файлі [2].

На слайдах можна вміщувати текстову, графічну, фотоінформацію, відеоінформацію, анімацію, звук.

Вимоги до оформлення презентації:

- Слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі інформації.
- Усі слайди мають бути оформлені в одному стилі.
- Кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше трьох.
- Підписи до ілюстрації розміщують в нижній частині.

Вимоги до тексту:

- Науковість – всі положення визначення і висновки мають бути побудовані в формально-логічному стилі.
- Логічність – текст має будуватися так, щоб легко простежувались логічні зв'язки між поняттями.
- Лаконічність – текстовий виклад має бути максимально коротким і зрозумілим.
- Завершеність – зміст кожної текстової частини має бути логічно завершеним.
- Дієслова мають бути в одній часовій формі.

7. НАПИСАННЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Студент здійснює написання кваліфікаційної роботи під керівництвом наукового керівника і зобов'язаний надавати йому роботу в повному обсязі або частинами для перевірки у встановлені терміни.

Науковий керівник перевіряє роботу або частини роботи й надає відповідні вказівки, рекомендації та поради. Після усунення всіх зауважень керівника студент завершує написання та оформлення роботи й подає її науковому керівникові для підсумкової перевірки щодо відповідності встановленим вимогам.

Рекомендації наукового керівника не є обов'язковими для студента, разом з тим, у разі не врахування рекомендацій та зауважень, науковий керівник має право зазначити про це в своєму відгуку.

Після остаточної перевірки поданої роботи науковим керівником, студент зшиває роботу та подає її на кафедру дошкільної і початкової освіти. На кафедру робота подається лише в твердій палітурці. Подання роботи на кафедру посвідчується відповідним записом у журналі реєстрації кваліфікаційних робіт. Кваліфікаційна робота має бути здана на кафедру не пізніше, ніж за один місяць до дати захисту або в строки, що були визначені розпорядженням директора навчально-наукового інституту педагогічної освіти соціальної роботи і мистецтва.

Після реєстрації студентом роботи, науковий керівник подає письмовий відгук на кваліфікаційну роботу.

Зміст такого відгуку залежить від конкретних висновків та пропозицій, які науковий керівник зробив після перевірки кваліфікаційної роботи.

У письмову відгук наукового керівника наводиться коротка характеристика наукової цінності виконаної кваліфікаційної роботи, відзначаються особисті якості студента (наполегливість у виконанні роботи, самостійність, творчий підхід до вирішення поставлених завдань тощо), характеризується загальний рівень

ерудованості та професійної підготовки студента. У відгуку наукового керівника дається оцінка якості кваліфікаційної роботи й робиться висновок щодо відповідності роботи вимогам і можливості подальшого допущення роботи до рецензування, попереднього захисту та захисту у Екзаменаційній комісії.

У випадку, коли поданий варіант роботи, на думку керівника, в цілому не відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт, він відзначає про це у відгуку.

Обов'язковою передумовою захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії є одержання письмової рецензії фахівця, який спеціалізується на вирішенні науково-практичних проблем, споріднених із темою роботи.

Рецензент призначається завідувачем кафедри з числа викладачів кафедри дошкільної і початкової освіти, що мають науковий ступінь та (або) наукове звання, з урахуванням теми кваліфікаційної роботи й наукових інтересів викладача.

Робота має бути надана для рецензування викладачу не пізніше, ніж за три тижні до дати захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

Рецензент має підготувати письмову рецензію на кваліфікаційну роботу не пізніше ніж за один тиждень до дати захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

Рецензія складається у вигляді окремого документа.

У рецензії на роботу мають бути зазначені:

- актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи;
- позитивні аспекти роботи;
- недоліки або дискусійні положення роботи;
- ступінь відповідності роботи вимогам, що ставляться до такого виду робіт;
- рекомендація Екзаменаційній комісії щодо оцінки кваліфікаційної роботи.

Студент має право на ознайомлення з рецензією на його кваліфікаційну роботу.

На останньому тижні, перед захистом роботи на засіданні Екзаменаційній комісії, в присутності наукового керівника відбувається попередній комісійний захист кваліфікаційної роботи на кафедрі дошкільної і початкової освіти.

До складу кафедральної комісії входить завідувач кафедри та 2-3 викладачі, які мають науковий інтерес з тематики дослідження. Склад комісії визначає й затверджує завідувач кафедри. Висновки, що складені цієї комісією, є висновками кафедри.

Для попереднього захисту рекомендується написання доповіді підготувати у письмовому вигляді. Текст виступу студента на захисті кваліфікаційної роботи має бути погоджено з науковим керівником.

У своєму виступі студент має:

- обґрунтувати актуальність теми й охарактеризувати структуру роботи;
- визначити об'єкт і предмет дослідження;
- мету й завдання дослідження;
- коротко викласти найбільш важливі положення та висновки роботи;
- розкрити зміст запропонованих методів та / або технологій вирішення визначених педагогічних проблем і обґрунтувати їх ефективність.

У разі негативного відгуку наукового керівника та (або) негативної рецензії, остаточне рішення (висновок) про допуск поданої кваліфікаційної роботи до захисту в Екзаменаційній комісії, за результатами попереднього захисту приймає комісія кафедри.

Процедура попереднього захисту положень кваліфікаційної роботи на кафедрі передбачає:

1. загальну характеристику науковим керівником кваліфікаційної роботи й хід проведення студентом наукового дослідження;

2. коротку доповідь студента в якій він визначає основні висновки та досягнення, які він отримав у результаті виконання кваліфікаційної роботи, наукову й практичну новизну роботи;

3. запитання членів комісії;

4. відповіді студента на запитання;

5. висновок комісії за результатами попереднього захисту.

У разі успішного попереднього захисту кваліфікаційної роботи й позитивного висновку комісії про допуск роботи до захисту в Екзаменаційній комісії, на титульній сторінці

кваліфікаційної роботи завідувачем кафедри проставляється відповідна відмітка (запис) та підпис.

Інформація про студентів, які отримали позитивний висновок кафедри дошкільної і початкової освіти включається до подання завідуючого кафедри, що подається до дирекції Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва. Документом, що надає дозвіл на допуск студента до захисту випускної кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії є розпорядження директора Навчально-наукового інституту педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва.

У разі невідповідності кваліфікаційної роботи вимогам, що ставляться до такого виду робіт, зокрема, у разі виявлення плагіату, та (або) неспроможності студента з різних причин попередньо захистити отримані ним результати, висновком комісії може бути відмовлено в допуску (недопущення) студента з представленою ним кваліфікаційною роботою до захисту в Екзаменаційній комісії.

8. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на засіданні Екзаменаційної комісії, що створена відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького.

До Екзаменаційної комісії передається кваліфікаційна робота студента із відміткою (записом) про допуск роботи до захисту в ЕК та підписом завідуючого кафедри, письмовий відгук наукового керівника й письмова рецензія.

Під час захисту кваліфікаційної роботи студент має продемонструвати рівень своєї професійної компетентності.

Процедура захисту положень кваліфікаційної роботи передбачає:

- виступ студента. Виступ має бути розрахований на 5-7 хвилин. У виступі студент повідомляє назву теми, об'єкт і предмет дослідження, мету, завдання; визначає основні положення та висновки, які він отримав у результаті виконання кваліфікаційної роботи, теоретичну й практичну новизну роботи;
- запитання членів Екзаменаційної комісії, рецензента та інших осіб;
- відповіді студента на запитання. Відповіді мають бути лаконічними та стосуватися виключно суті заданого запитання;
- виступ рецензента;
- відповідь студента на зауваження рецензента;
- оцінка кваліфікаційної роботи з урахуванням її захисту.

Оцінювання кваліфікаційної роботи членами Екзаменаційної комісії та подальше використання результатів захисту кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького.

9. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюлетень ВАК України, № 6, 2007 (зміни – № 3, 2008) Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.pu.if.ua/files/Vumugu_dis.pdf
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, 37-38, ст.2004) Стаття 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 12, ст.165) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
5. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради УРСР(ВВР), 1991, № 34, ст.451) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
6. Кондрашова Л. В. Методика виконання курсових робіт з педагогічних дисциплін : [методичний посібник] / Л. В. Кондрашова, В. В. Іванована – Кривий ріг, 2009 – 180 с.
7. Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. – 2-ге вид., переб. і доп / Н. М. Кушнарєнко, В. М. Шейко. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с. с.121.
8. Остапенко Н. М. Лінгвістичні параметри наукового стилю / Н. М. Остапенко // Типологія помилок у науковому тексті: збірник наукових праць / відп. редактор проф. Т. В. Симоненко. – Черкаси : вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С. 5–10.
9. Поліхун Н. І. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів: методичні рекомендації. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. – 87 с.

10. Руденко В. М. Особливості помилок у зовнішньому оформленні текстів наукового стилю / В. М. Руденко // Типологія помилок у науковому тексті: збірник наукових праць / відп. редактор проф. Т. В. Симоненко. – Черкаси : вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С.50–61.
11. Симоненко Т. В. Типологія помилок у категорійному апараті наукового тексту / Т. В. Симоненко // Типологія помилок у науковому тексті: збірник наукових праць / відп. редактор проф. Т. В. Симоненко. – Черкаси : вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С.16–24.
12. Сучасний словник іншомовних слів. Близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006.– 789 с.
13. Шульга Т. А. До проблеми помилок у науковому тексті / Т. А. Шульга // Типологія помилок у науковому тексті: збірник наукових праць / відп. редактор проф. Т. В. Симоненко. – Черкаси : вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – С.62–73.

10. ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви студента

Завідувачу кафедри дошкільної і початкової освіти,

науковий ступень, учене звання, прізвище, ініціали, підпис
студента(ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____ форми навчання
(денної, заочної, екстернатної)

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Заява

Прошу розглянути й затвердити на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти тему моєї випускової роботи (проекту) в такому формулюванні:

і призначити керівником дослідження _____

(посада, науковий ступінь, учене звання, прізвище ініціали)

« _____ » _____ 20__ р. _____
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

1. Завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти, _____
(науковий ступінь, учене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

2. Науковий керівник

(підпис) (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20__ р.

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет імені Богдана
Хмельницького

Навчально-науковий інститут педагогічної освіти
соціальної роботи і мистецтва
кафедра дошкільної і початкової освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Розвиток зв'язного мовлення на уроках рідної мови

Виконала: студентка IV курсу ОС «бакалавр»
Галузь знань 0101 – педагогічна освіта,
Напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»
(6.010102 «Початкова освіта»)
денної (заочної) форми навчання
Федоренко Вікторія Володимирівна

Керівник: _____

посада, науковий ступень,

учене звання прізвище, ініціали, підпис

Рецензент: _____

посада, науковий ступень,

учене звання, прізвище, ініціали, підпис

Черкаси – 2016

Приклад рубрикації кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ	
1.1. Назва підрозділу	8
1.1.1. Назва підпункту.....	12
1.1.2. Назва підпункту.....	21
1.2. Назва підрозділу	25
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ	
2.1. Назва підрозділу	35
2.2. Назва підрозділу	45
2.3. Назва підрозділу	54
Висновки до розділу 2	55
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	80

**Приклади оформлення бібліографічного опису
в списку джерел**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	<p>1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Л. : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст. ; № 14).</p> <p>2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Д. Г. Коренівський. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).</p> <p>3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України ; т. 1).</p> <p>4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Л. : Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).</p>
Два автори	<p>1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).</p> <p>2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).</p> <p>3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Л. : Растр-7, 2007. – 375 с.</p>
Три автори	<p>1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Р. Л. Акофф, Д. В. Магидсон, Г. Д. Эддисон ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Д. : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 265 с.</p>

Продовження додатка Г

1	2
Чотири автори	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [В. В. Вітвіцький, М. Ф. Кисляченко, І. В. Лобастов, А. А. Нечипорук]. – К. : НДІ "Украгропром-продуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Механізація переробної галузі агропромисло-вого комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. – 478, [1] с. – (ПТО: Професійно-технічна освіта).</p>
П'ять і більше авторів	<p>1. Психологія менеджмента / [П. К. Власов, А. В. Липницький, И. М. Луцихина и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).</p>
Без автора	<p>1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).</p> <p>2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.</p> <p>3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд. : Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190 с.</p> <p>4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. В. Каліущенко та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.</p>
Багатотомний документ	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007.– (Джерела з історії науки в Україні).</p> <p>Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p>

Продовження додатка Г

1	2
	<p>2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. И. В. Ковалева, Е. Ю. Рубцова; ред. В. Л. Иванов]. – Л. : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005. – Т. 1. – 277 с. (Серия "Нормативная база предприятия").</p> <p>3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогія : сочинения : в 8 кн. / А. Дарова. – О. : Астропринт, 2006. – Кн. 4. – 215 с.</p> <p>4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. Право, 2002. – Т. 4: Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.</p> <p>5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006. – (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол. : П. Т. Тронько (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол. : І. М. Синявська (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2] с.</p> <p>6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. – К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.</p>
Словники	<p>1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. В. Л. Ципін]. – Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. – К. : Карпенко, 2007. – 219 с.</p> <p>4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.</p>
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p>

Продовження додатка Г

1	2
	<p>2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.</p> <p>3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p> <p>4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. ред. В. Т. Трощенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С. 559–956, XIII, [2] с. – (Ресурс 2000).</p> <p>5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Д. : Навч. кн., 1999. – 215 с.</p> <p>6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.</p>
Дисертації	<p>1. Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... д-ра фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с.</p> <p>2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.</p>

Продовження додатка Г

1	2
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. – Офіц. вид. – К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. – VI, 74 с. – (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).</p> <p>4. Про дошкільну освіту : Закон України № 2628-III від 11 липня 2001 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi</p>
<p>Частина книги, періодичного, продовжуваного видання</p>	<p>1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38.</p> <p>2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17.</p> <p>3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–61.</p> <p>4. Ма Шуін Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуін // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14.</p>

Продовження додатка Г

1	2
	<p>5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29.</p> <p>6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13–20.</p> <p>7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III–IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.– Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm</p>

Відгук наукового керівника на кваліфікаційну роботу

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

Факультет _____
Кафедра _____
Спеціальність _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень _____
Форма навчання _____ курс _____
група _____

**ВІДГУК
КЕРІВНИКА НА ВИПУСКНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**

Тема _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
_____ роботи (проекту) _____

1. Ступінь обґрунтування актуальності теми. Тема роботи є досить актуальною (не актуальною) соціально-педагогічною проблемою. Актуальність роботи обумовлена недостатньою розробленістю теоретичних аспектів даної проблеми, об'єктивними потребами суспільства; _____

2. Обсяг та структура роботи, характеристика її розділів. Структура та зміст роботи засвідчують, що вона охоплює (не охоплює) цілісний процес науково-дослідної роботи, який включає всі її стадії (не всі її стадії): від ідеї, розробки теоретичних засад та до впровадження результатів у практику. Робота складається із вступу, _____ розділів та _____ додатків, що обумовлено характером проведеного дослідження.

3. Відповідність роботи меті та завданням. Робота повною мірою відповідає (не в повній мірі відповідає; не відповідає) її меті. Дослідження проведено в рамках визначених завдань. Зміст повністю відповідає завданням; не повністю відповідає завданням; зовсім не відповідає завданням.

Продовження додатка Д

4. Оцінка повноти використання фактичних даних: Фактичні дані в роботі представлені достатньо (не досить достатньо; недостатньо). Студент опрацював значний (достатній; не досить достатній; недостатній) обсяг соціально-педагогічної літератури.

Використання в роботі сучасних методів та методик:

6. Результати випускної роботи (теоретичні, практичні). Теоретичні і практичні результати дослідження представлені в роботі достатньо (недостатньо) і можуть бути (не можуть бути) використанні у соціально-педагогічній практиці _____

7. Оцінка наукового апарату і стилю роботи. У роботі чітко (не зовсім чітко, зовсім не чітко) сформульовано наукові позиції: об'єкт, предмет, гіпотеза. Автор у повній мірі (недостатньо) володіє науковим апаратом. Мова кваліфікаційної/дипломної роботи не має (має окремі; має достатню кількість) стилістичних і граматичних недоліків.

8. Ставлення студента до роботи, зауважень і побажань наукового керівника. У процесі дослідження студент виявив (не виявив) самостійність, ініціативність, цілеспрямованість, зацікавленість, організованість.

Недоліки.

10. Загальна оцінка кваліфікаційної /дипломної роботи та висновок про можливість допуску роботи до захисту. Робота повністю (не повністю) відповідає вимогам, що ставляться до такого виду робіт, є самостійним (не зовсім самостійним), завершеним (не повністю завершеним) дослідженням і заслуговує _____ оцінки.

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (учене звання, науковий ступінь, місце роботи і посада)
„_____” _____ 20__ року Підпис _____

Рецензія на кваліфікаційну роботу

**РЕЦЕНЗІЯ
НА ВИПУСКНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**

Тема _____ (прізвище, ім'я, по-батькові)
_____ роботи (проекту) _____

_____ . Обсяг випускної роботи (проекту):
кількість сторінок _____, таблиць _____, рисунків
_____, додатків _____, використаної літератури _____.

**1. Висновок щодо відповідності випускної роботи (проекту)
меті і завданням.**

Представлена робота повністю відповідає (не повністю відповідає; не відповідає) її меті і завданням. Завдання роботи визначені чітко (не досить чітко; не чітко) і повністю (не повністю) спрямовані на досягнення мети.

**2. Коротка характеристика виконання кваліфікаційної /
дипломної / магістерської роботи.**

Тема роботи є досить актуальною /не актуальною / соціально-педагогічною проблемою.

У роботі чітко (не зовсім чітко; не чітко) сформульовано наукові позиції: мета, об'єкт, предмет, гіпотеза, концептуальна основа дослідження. Завдання кваліфікаційної / дипломної / магістерської роботи визначені чітко /не досить чітко, не чітко/ і спрямовані на досягнення поставленої мети. Для вирішення поставлених задач автор використав такі методи: _____

Зміст роботи відповідає /повністю, неповністю, не відповідає/ темі. Тема розкрита достатньо повно /не досить повно, не повно, тема не розкрита зовсім/. Викладення матеріалу логічне, послідовне /недостатньо послідовне, непослідовне/. Безперечною цінністю роботи є _____

Продовження додатка Е

Автор дослідження виявив і обґрунтував _____

Покликання на теоретичні джерела численні і доцільні /достатні, не зовсім доцільні, недоцільні/, у деяких місцях роботи відсутні необхідні посилання на теоретичні джерела.

Технічне оформлення роботи відмінне /добре, задовільне, незадовільне/. Оформлення бібліографії відповідає стандартам /не повністю відповідає, не відповідає існуючим стандартам/. Мова кваліфікаційної/дипломної/магістерської роботи має /не має/ стилістичних недоліків.

Зауважень до роботи немає _____

До роботи є такі зауваження _____

Зроблені зауваження носять характер рекомендацій і /не/ впливають на оцінку роботи _____

Робота, представлена на захист, є свідоцтвом того, що її автор має достатньо високий /добрий, середній, низький/ рівень загальної і соціально-педагогічної підготовки, здатен творчо /без особливої творчості/ підходити до вирішення завдань.

Таким чином кваліфікаційна /дипломна/магістерська робота студента _____ на тему _____

_____ є самостійним /не зовсім самостійним/ завершеним /не повністю завершеним, не завершеним/ дослідженням в рамках визначених завдань, відповідає повністю /неповністю, не відповідає/ вимогам щодо студентських кваліфікаційних /дипломних/магістерських досліджень і заслуговує оцінки “ _____ ”

Рецензент _____

_____ 20__ р

Підпис _____

Методичне видання

Валентина Мовчан, Тетяна Кучай

**Методичні рекомендації
до написання кваліфікаційних робіт
для студентів напряму підготовки 6.010101
«Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта»**

Комп'ютерне верстання

Л. Г. Любченко

Підписано до друку 27.04.2016. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 1,7. Тираж 300 пр. Зам. № 6068

Видавець і виготівник видавничий відділ

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Адреса: бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18031

Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 35-44-63,

e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.